

נייר עמדה – הפחתת השימוש ברכב פרטי במגזר הציבורי

במגזר הציבורי במדינת ישראל עובדים כ- 700 אלף עובדים, ביניהם כ- 65 אלף מועסקים בשירות המדינה בהסכמי שכר שמעודדים, הלכה למעשה, שימוש ברכב הפרטי. במסגרת הסכמים אלו העובדים זכאים להחזר הוצאות על אחזקת רכב פרטי כמרכיב קבוע במשכורת (שאינו נכלל במשכורת הקובעת לפנסיה ואינו מצריך הפרשות לזכויות סוציאליות, פנסיות וכדומה) ומהסדרי חניה חינם במקום העבודה. ההסכם תקף לרכבם של העובדים או לרכב שברשות בת/בן זוגם וגם אם הוא אינו הכרחי לעבודתם.

כיום, כ- 33 אלף (כמחצית) מעובדי המדינה מקבלים החזר הוצאות רכב. סכומי החזר נעים בסך של כ- 1,200-2,700 ש"ח, בהתאם לדרגת הרכב לה זכאי העובד. העלות מסתכמת בכ- 630 מיליון ש"ח בשנה, רק עבור סעיף זה לעובדי המדינה (כאמור, רק עבור 65 אלף עובדי שירות המדינה. העלות הכוללת לכלל עובדי המגזר הציבורי אינה ידועה).¹

החזר הוצאות מחולק לשני מרכיבים: מרכיב חודשי, הנקבע בהתאם לנסועת העובד המדווח על ידו, ומרכיב שנתי הכולל החזרי הוצאות ביטוח ורישוי. כמו כן, הסכמי השכר במגזר הציבורי אינם מאפשרים באופן גורף עבודה מרחוק ואינם מאפשרים גמישות בשעות העבודה שתאפשר להימנע מנסיעה בשעות הגודש. במקומות בודדים ביותר פועלים שאטלים משכונות וערים למרכזי התעסוקה של המגזר הציבורי.

על מנת לקבל את החזרי אחזקת הרכב הפרט על עובדי המדינה, בנוסף לדרישה המחייבת של אחזקת רכב פרטי, לדווח מכסת מינימום שימוש ברכב. החזרי הנסיעה מחולקים על פי 4 דרגות זכאות:

רמת ניידות	מכסת הקילומטרים השנתית – 100%	חובת דיווח בסיסית שנתית "מכסת מינימום" (ק"מ) – 60%
א	4,500	2,700
ב	6,000	3,600
ג	8,000	4,800
ד	10,000	6,000

כך, מצד אחד המדינה מכירה בבעיית הגודש ומנסה לפתור אותה בדרכים שונות, ומצד שני תורמת רבות לגודש בכך שמתמרצת את עובדיה להחזיק ברכב פרטי ולהמשיך ולהגיע לעבודה באמצעותו. זאת, על אף ששעות העבודה במגזר הציבורי יחסית אחידות ומשרדי הממשלה ממקוממים יחסית בסמיכות אלה לאלה באופן שמאפשר לעובדים לחלוק נסיעות משותפות וכן חלק ניכר ממרכזי התעסוקה במגזר הציבורי ממוקמים באזורים נגישים לאמצעים כגון תחבורה ציבורית ואופניים משכונות מגורים אחרות.

¹ הפחתת השימוש ברכבים פרטיים בקרב המגזר הציבורי, ד"ח הוכן עבור המשרד להגנת הסביבה ע"י אקוטיירדרס בע"מ, דצמבר 2018

הפתרון המוצע על ידי Future Mobility IL:

אפשרות נוספת לקבלת הוצאות ניידות ללא צורך להיות בעל רכב פרטי - הצהרת עובד על הוצאות ניידות – מי שזכאי להוצאות ניידות יוכל להמשיך במסלול הקיים של אחזקת רכב פרטי, או להצהיר את הוצאות ניידות בגובה השווה או גדול מגובה ההחזר. הוצאות אלה לא יוכרו כרכיב פנסיוני או לפיטורים, היות והן תלויות הצהרה על שימוש בפועל ואינן מהוות תוספת אוטומטית לשכר. באמצעות מהלך זה, עובדים אשר משתמשים באמצעים חלופיים כגון נסיעה בקארפול, במוניות, בקורקינטים ובאופניים שיתופיים יוכלו לקבל החזר הוצאות במידה ומדובר בהוצאות העולות על גובה הקצובה המגיעה להם. חשוב לציין כי האפשרות לקבל קצובה בשל אחזקת רכב תישאר – כך שלא תחול פגיעה בתקבולים של העובדים. מאידך, יתייתר הצורך להחזיק ברכב בבעלות פרטית רק במטרה לקבל את הקצובה. צעד זה יכול להיות מיושם באופן הדרגתי – תחילה בקרב יחידות שונות בקרב עובדי המדינה, לאחר מכן בקרב כלל עובדי המדינה, ובסופו של דבר בקרב כלל המועסקים במגזר הציבורי. חשוב לציין שבכל שלב שהוא, לא תורחב הזכאות לקצובה, אלא מימוש זכאות הקיימת בפועל. מוצע לעגן זאת בהחלטת ממשלה ובהסכם קיבוצי עם ההסתדרות.